

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA TARBIYA DARSLARINI
SAMARALI TASHKIL QILISHNING
MAZMUNI, INNAVATSION VA INTERATSION
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR**

Gulnoza Shoymatova G'ulom qizi

Guliston davlat universiteti

Ta'lim va tarbiya nazaryasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim), magistranti

99 472 62 46

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7421007>

ARTICLE INFO

Received: 29th November 2022

Accepted: 08th December 2022

Online: 10th December 2022

KEY WORDS

Umumiy o'rta ta'lim,
boshlang'ich sinf, tarbiya,
pedagogika, innovatsiya,
texnologiya, o'quvchi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda tarbiya darslarini samarali tashkil qilishning mazmuni, innavatsion va interatsion pedagogik texnologiyalar to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchilarining yoshi va psixofiziologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ularning ongiga umuminsoniy qadriyatlar va yuksak ma'naviyatni yanada chuqur singdirish, ularni vatanparvarlik va insonparvarlik ruhida tarbiyalash, umumiy o'rta ta'lim muassasalaridagi ma'naviy-tarbiyaviy ishlarni yangicha asosda tashkil etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaroriga muvofiq Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida "Odobnoma", "Vatan tuyg'usi", "Milliy istiqloq g'oyasi va ma'naviyat asoslari" hamda "Dunyo dinlari tarixi" fanlarini birlashtirgan holda yagona "Tarbiya" fani 1 — 9-sinflarda — 2020/2021 o'quv yilidan, 10 — 11-sinflarda esa — 2021/2022 o'quv yilidan boshlab fanlarga ajratilgan umumiy soatlar doirasida bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etildi.

"Tarbiya" arabcha "parvarish qilish", "ta'lim berish", "o'rgatish", "odobo'rgatish", "navozish, mehribonlik ko'rsatish", "ko'z-

quloq bo'lish", "himoya qilish", "rahbarlik qilish", "boshchilik qilish", "yo'naltirish" ma'nolarini anglatadi. "Tarbiyachi" so'zi esa shu ko'pqirrali tarbiyaviy faoliyatni amalga oshiruvchidir. Globallashuv jarayonlari tezlashib borayotgan hozirgi davrda o'quvchi-yoshlarning tarbiyasiga zamonaviy talablar asosida e'tibor qaratish, ularni milliy ruxdatarbiyalash muhim vazifalardan biridir. Bugungi kun yoshlarini tarbiyalashda ularga milliy ruhiyatni, milliy mentalitetimizga xos ezgu jihatlarni singdirish muhim vazifalardan xisoblanadi. Milliy tarbiya deganda yosh avlodni o'z xalqiga xos milliy fazilatlar namunasida shakllantirish, ta'lim berish deganidir. Muhtaram Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev tarbiya xususida fikr yuritib, jumladan, shunday ta'kidladilar: "Xalq bilan muloqot va inson manfaatlarini yili" dasturidan yoshlarimizni sog'lom va barkamol etib tarbiyalash masalasi alohida o'rin egallashi tabiiydir. Bu borada farzandlarimiz uchun zarur shart-sharoit

yaratish, yangi-yangi ta'lim-tarbiya, madaniyat, san'at va sport maskanlarini barpo etish, yosh oilalar uchun uy-joylar qurish, yoshlarni ish bilan ta'minlash, ularni tadbirkorlik sohasiga keng jalb etish bo'yicha boshlagan ishlarimizni yangi, yuksak bosqichga ko'taramiz. Biz ta'lim va tarbiya tizimining barcha bo'g'inlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni o'zimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz". Demak, ta'lim va tarbiya bugunning eng muhim ishi bo'libgina qolmasdan, kelajak uchun qo'yilgan sarmoya hamdir.

Jamiyat ehtiyojlari asosida shakllantirilayotgan barkamol avlod va malakali mutaxassisning rivojlanishini ta'minlashda boshlang'ich ta'lim darslarining o'rnibeqiyos ekanligi davlat siyosati darajasida e'tirof etilmoqda. Ayni vaqtda O'zbekiston Respublikasi hududida sanoat, savdo, qishloq xo'jaligini mexanizasiyalashtirish, transport, aholiga maishiy xizmat ko'rsatish yo'nalishlarida mutaxassis tayyorlaydigan boshlang'ich ta'lim darslari qo'yilib, ularda muayyan maqsadga yo'naltirilgan o'quv faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lsa, xalq xo'jaligi uchun zarur bo'lgan mutaxassislar tayyorlashga ixtisoslashtirilgan ko'plab kollejlarning qurilishi davom ettirilmoqda 2005 yilga qadar O'zbekiston Respublikasining viloyat, tuman, shahar hamda qishloq hududlarida ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari va aholi, shuningdek, xalq xo'jaligining kadrlarga bo'lgan ichki ehtiyojlarini inobatga olgan holda muayyan yo'nalishlarda faoliyat ko'rsatuvchi yangi turdagi o'quv muassasalarini joylashtirish, ularning faoliyatini moddiy-moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash, ilmiy-metodik ta'minlash ko'zda tutilgan. Boshlang'ich

ta'lim darslarini o'qitishning interfaol usullari asosida tashkil etish ularda tashkil etiladigan ta'lim-tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish, shuningdek, boshlang'ich ta'lim o'quvchilariga bilim berish va ularni tarbiyalashda samaradorlikka erishishga yo'naltirilgan pedagogik faoliyat jarayoni bo'lib, bunda bir qator pedagogik vazifalar hal etilishi lozim. Ular quyidagilardan iboratdir:

- boshlang'ich ta'lim darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etish borasida muayyan shart-sharoitlarni yaratish;
- boshlang'ich ta'lim tabiat darslari pedagog xodimlari o'rtasida interfaol metodlar mohiyatini ochib berishga qaratilgan maxsus o'quv seminarlarini tashkil etish;
- ular tomonidan pedagogik texnologiya asoslarini puxta o'zlashtirilishiga erishish;
- boshlang'ich ta'lim darslari pedagoglarida ta'lim-tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishga nisbatan ijodiy yondoshuv hissini tarbiyalash;
- boshlang'ich ta'lim darslarining o'qituvchilarda texnologik yondashuv asosida tashkil etish kqnikma va malakalarini hosil qilish;
- boshlang'ich ta'lim darslari o'qituvchilari tomonidan ta'lim-tarbiyaviy ishlarni interfaol metodlar asosida tashkil etilishiga erishish.
- boshlang'ich ta'lim darslari o'qituvchilarining texnologik asosida pedagogik faoliyatni tashkil etish borasidagi mahoratlarini oshirish.

Boshlang'ich ta'lim tarbiya darslari o'qituvchilari o'rtasida interfaol metodlar va ularning mohiyati xususidagi nazariy ma'lumotlarni targ'ib etish muvaffaqiyatini pedagogik jamoa, shuningdek, individual pedagog xodimlarda ularni o'rganishga

nisbatan ehtiyoj, qiziqishning yuzaga kelishini belgilaydi. Yuzaga kelgan ehtiyoj hamda qiziqish ularni qondirish imkonini beruvchi amaliy faoliyatni tashkil etishga nisbatan qaror toptiradi.

Integrativ ta'lim jarayonida o'quvchi, olamning yaxlitligini, koinot, tabiat qonunlarini, tabiat, jamiyat va insonlarning o'zaro munosabatlari haqida har tomonlama bilimlarga ega bo'lib kamol topadi. Tabiat go'zalligini his qila olish, undan zavqlanish, e'zozlash ko'nikmalariga ega bo'ladi.

Ta'limning globallashuvi sharoitida fanlararo uzviylikni kengroq qo'llash ayni zaruriyatdir. Fanlararo uzviylik tamoyiliga tayanish ta'lim muassasalari o'quv jarayoni uchun tatbiqiy tus olishi lozim. Fanlararo uzviylik tamoyili turdosh o'quv predmetlararo munosabatlarning murakkab jihatlarini to'liq o'zlashtirilishini ta'minlab, bilimlarning ichki mohiyatiga

kirib borishini ta'minlaydi, natijada turli tizimlar ichki aloqadorlik, integrativ yaxlitlik vujudga keladi. O'quv jarayonida fanlararo aloqadorlikning amalga oshirilishi ta'lim sifatiga kuchli ta'sir ko'rsatib ta'limni modernizatsiyalash, innovatsion o'qitish imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, ta'lim-tarbiya jarayoni har bir o'qituvchi va pedagogdan katta aql zakovat, sabr matonat, o'quvchilarga va o'z kasbiga yuksak mehr – muhabbatli bo'lishni talab etadi. O'qituvchining doimo izlanuvchan, bilim va tajribasini orttirib boruvchan bo'lishi, o'quvchilarni chuqur tushunish, ularning ichki dunyosini payqay olishi, o'sish va rivojlanish darajalarini nazorat qilib borishi va zarur paytda so'z, ish yoxud amaliy harakat bilan yordam bera olish qobiliyati ta'lim va tarbiya jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlovchi omillardir.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 06.07.2020 yildagi 422-son.
2. Abdullaeva Q.A., Safarova R.G., Bikbaeva N.U, Baxramov. Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti.
3. Boshlang'ich ta'lim jurnali №6 2010-y. Abdullaeva Q.A, Safarova R.g., Bikbaeva N.U, Baxramov.
4. Boshlang'ich ta'lim Konsepsiyasi. Boshlang'ich ta'lim jurnali № 6-1998 y.
5. Abdullaeva q. Ochilov M., K.Nazarov, S.Fuzailov, N.Bikbaeva «Boshlang'ich maktab darsliklarini yaratish mezonlari. T.: 1999.
6. Adizov B.R. Boshlang'ich ta'limni ijodiy tashkil etishning nazariy asoslari. Pedagogika fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan avtoreferati. T.: 2003-y.
7. Azizxojaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik maxorat. Toshkent TDPU. 2003 yil. 174 6.
8. R.A.Mavlonova, N.Raxmonqulova—Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi|| T.: Ili-Ziyo 2009 y